

Finland bryter mot Europakonventionen

- Människorättsdelegationen kräver en brådskande reform av translagen

Finland har förbundit sig starkt till internationella människorättskonventioner och därmed till att främja och respektera alla mänskliga rättigheter på lika villkor. Bestämmelserna i grundlagen och andra lagar om jämlikhet, diskrimineringsförbud samt personlig frihet och integritet gäller alla människor.

Under de senaste åren har Finland genomfört flera reformer i syfte att uppnå större jämlikhet och motverka diskriminering. Reformen av den så kallade translagen (lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet 563/2002) har ändå inte slutförts. Reformen har inte genomförts bland annat för att den inte ingår i det nuvarande regeringsprogrammet.

Det tydligaste människorättsproblemet i den gällande translagen är kravet på att en transperson måste sakna fortplantningsförmåga för att få sin juridiska könstillhörighet fastställd.

Europadomstolen har i sitt avgörande den 6 april 2017 i målet A.P., Garçon och Nicot mot Frankrike konstaterat att kravet på avsaknad av fortplantningsförmåga bryter mot Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (Europakonventionen). Europadomstolen konstaterade också att staten efter detta avgörande inte längre har någon prövningssmarginal och att krav på avsaknad av fortplantningsförmåga kränker de mänskliga rättigheterna och bryter mot Europakonventionen. Så är det nu i Finland. Finland har också flera gånger rekommenderats att reformera translagen: i år i den periodiska granskningen i FN:s råd för mänskliga rättigheter (UPR-processen) och redan 2014 av FN:s CEDAW-kommitté.

För tillfället är Finland det enda nordiska landet där avsaknad av fortplantningsförmåga fortfarande krävs av personer som ansöker om att få sin könstillhörighet fastställd. Trenden i Norden har varit att ge transpersoner större självbestämmanderätt och att göra det lättare att få sin könstillhörighet fastställd. Även Finland bör utveckla sin lagstiftning i denna riktning.

Människorättsdelegationen kräver att regeringen vidtar en brådskande reform av translagen. Kravet på avsaknad av fortplantningsförmåga bör strykas ur lagen. Det är frågan om en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna. Rätten till medicinsk vård och övriga tjänster enligt personens behov bör tryggas som en del av hälsotjänsterna. Målet bör vara att processerna för juridiskt fastställande av könstillhörighet och för könskorrigering ska separeras. Även kriteriet om att personen måste vara myndig bör utredas vid lagberedningen och det bör övervägas om kriteriet kan slopas vid juridiskt fastställande av könstillhörighet, med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå och barnets bästa. Samtidigt bör translagens namn ändras till "lag om fastställande av könstillhörighet".

Människorättsdelegationen konstaterar att en reform inte försvagar någons grundläggande fri- och rättigheter eller mänskliga rättigheter, men att den skulle avhjälpa den kränkning av de mänskliga rättigheterna som Europadomstolen har konstaterat att råder i Finland. En reform skulle ha stor inverkan på transpersonernas välbefinnande. Ändringen skulle också påverka Finlands internationella anseende som en stark försvarare av mänskliga rättigheter och pådrivare av jämlikhet. Beaktandet av transpersonernas mångfald samt deras självbestämmanderätt, skydd av privatlivet och personliga integritet bör tryggas genom lag.

Människorättsdelegationen är ett nationellt samarbetsorgan för aktörer inom grundläggande och mänskliga rättigheter och behandlar omfattande och principiellt viktiga frågor inom grundläggande och mänskliga rättigheter. Människorättscentret och dess människorättsdelegation bildar Finlands nationella människorättsinstitution tillsammans med riksdagens justitieombudsman.